

НЕОБХІДНІСТЬ ПОГЛИБЛЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Ринкова система економіки, реформування вітчизняної системи обліку і звітності з ціллю наближення її до міжнародних стандартів обумовили появу терміну «оборотні активи» та необхідність поглибленого дослідження сутності даного поняття.

В загальній валюті балансу підприємства оборотні активи займають досить значну вагу. Ця частина капіталу найбільш мобільна, від раціонального використання і стану його багато в чому залежать результати господарської діяльності, а також фінансовий стан підприємства.

На протязі багатьох десятиліть серед вчених-економістів ведеться дискусія щодо теоретичного трактування економічної сутності оборотних активів.

Питанню змісту та структури оборотних активів приділяли багато уваги такі вчені, як Бірман А.М., Жук В.М., Сопко В.В., Петрук О.М., Соколов Я.В., Маргуліс А.С., Ж. Рішар, Р. Ентоні, Р. Кене та інші. Однак додаткових досліджень потребує уточнення поняття оборотних активів як однієї із важливих економічних категорій.

Термін «оборотні активи» визначався по-різному, в залежності від етапів розвитку економіки.

Переглянувши та проаналізувавши економічну літературу 1918-1980-х рр., можна прийти до висновку, що протягом переглянутого проміжку часу існувало декілька підходів відносно визначення природи цього поняття. Одні автори вважали, що оборотні засоби являють собою сукупність оборотних виробничих фондів і фондів обігу в грошовому вираженні (В.П. Д'яченко, М.М. Усоскін та ін.). Інші визначають оборотні засоби як вартість або грошові кошти, авансовані для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу (А.М. Бірман ін.). Згідно першому визначенню, єдність оборотних виробничих фондів і фондів обігу проявляється у процесі руху авансованої вартості, а друге передбачає його до моменту авансування. Перше визначення (оборотні засоби-сукупність оборотних виробничих фондів та фондів обігу) в цілому вірно окреслює економічні межі явища. Однак воно не повністю розкриває їх зміст, так як оборотні засоби розглядаються в статично, а вони являють собою виключно динамічну категорію, і їх необхідно розглядати у русі. В цьому процесі вони розпадаються на відповідні функціональні форми, а не складаються з них. Таке трактування оборотних засобів було характерним для адміністративно-господарської системи.

В економічній літературі 90-х років єдності щодо визначення оборотних активів підприємства не було також. Для групування оборотних активів деякі науковці використовували поділ на основні засоби, оборотні засоби, відвернені засоби.

В свою чергу до оборотних засобів включали; предмети праці - сировину, матеріали, паливо, напівфабрикати; незавершене виробництво; готову продукцію на складі підприємства; кошти підприємства на рахунках в банку, а також готівку в касі; кошти в розрахунках (заборгованість різних підприємств та фізичних осіб перед підприємством).

Окремі дослідники класифікуючи засоби підприємства, оборотні засоби включали до складу засобів виробництва та засобів у сфері обігу.

В сучасній обліковій літературі єдності у визначенні «оборотних активів» так і не існує.

Серікова Т.М., Понікаров В.Д., Кожанова Є.П., Отенко І.П. визначають оборотні активи, як кошти та їх еквіваленти, необмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Стоянова Є.С., Викова Є.В., Бланк І.А. використовуючи поняття «чистий робочий капітал», синонімом йому вважають: працюючий, робочий капітал чи власні оборотні засоби, та трактують його як різницю між поточними активами та поточними пасивами.

Бутинець Ф.Ф. до складу поточних активів відносить активи: у сфері виробництва (предмети праці, готову продукцію, незавершене виробництво); у сфері обігу (грошові кошти, товари, поточні фінансові інвестиції, дебіторську заборгованість); вилучені з обороту (збитки підприємства).

Нікбахт Е., Гроппеллі А. оборотні активи визначають по змісту статей другого розділу активу балансу. Ковальов В.В також розвинув цю думку, він вважає, що термін «оборотний капітал» (як синонім у вітчизняному обліку «оборотних засобів») відноситься до мобільних активів підприємства, які є грошовими коштами чи можуть бути перетворені в них протягом року чи одного виробничого циклу». Тобто ці вчені, не враховують економічної суті даних понять, визначаючи їх з точки зору бухгалтерського обліку.

Отже, аналіз економічної літератури показав, що оборотні активи-хоча і одна із самих важливих, але разом з тим дуже суперечлива економічна категорія. На протязі багатьох десятиліть серед науковців не стихають суперечки відносно теоретичного трактування економічної сутності оборотних активів. Однак, на основі проведеного вище дослідження, ми пропонуємо дати наступне визначення терміну «оборотні активи», як сукупності майнових цінностей підприємства, коштів та їх еквівалентів, що обслуговують поточну виробничо-комерційну діяльність і повністю використовуються (змінюють свою форму) протягом одного операційного циклу чи дванадцяти місяців з дати балансу, що

сприятиме однозначному трактуванню економічної категорії «оборотні активи».

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку,- Житомир: ЖІТІ, 2000 - 895с.
2. Загородній А.Г., Усач Б.Ф., Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік та аудит підприємницької діяльності: Навч. посіб./Державний ун-т «Львівська політехніка», -Л.: Видавництво ДУ "Львівська політехніка", 1995.-208с.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ - 2-е изд., перераб. и доп,-М.: Финансы и статистика, 2000. -330с.
4. Никбахт Е., Гооппели А. Финансы,- К.: Век, Глобус, 1992.-259с.
5. Немчинов П.П. Общая теория бухгалтерского учета - К: Высшая школа, 1977- 475с.
6. Поклад ИИ. Курс бухгалтерского учета: Учебное пособие,-М.: Финансы, 1969.-653с.
7. Ссрікова Т.М., Понікаров В.Д., Кожанова Є.П., Отенко І.П. Облік, аналіз і аудит: Навчальний посібник,- Х: ВД «ІНЖЕК», 2003.-380с.
8. Стоянова Е С., Быкова Е В., Бланк И.А. Управление оборотным капиталом/ под ред. Е.С. Стояновой,- М : Перспектива, 1998.-583с.
9. Усоскин М.М Организация и планирование кредита - М.: Финансы, 1967 - 457с.